

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

PROJECTE TÀNDEM

Projecte socioeducatiu d'integració d'alumnat nouvingut a l'entorn social, cultural i de lleure de la ciutat de Tortosa, basat en la metodologia d'Aprenentatge Servei.

- Holgado Garcia, Josep¹
josep.holgado@urv.cat
- Cordero González, Consol²
ccordero@xtec.cat
- Gamundi Vilà, Alicia³
aliciagamundi@iesebre.com
- Ribera Barón, Josepa²
mribera3@xtec.cat
- Segarra Campos, Irene⁴
espai.tortosa@tortosa.cat
- Tallada Cervera, Artur²
atallada@xtec.cat

(1) Universitat Rovira i Virgili
Departament de Pedagogia
Carretera de Valls s/n. 43007 Tarragona

(2) ST d'Ensenyament a les Terres de l'Ebre
C/ Providència, 5-9. 43500 Tortosa

(3) Institut de l'Ebre
Avda. Colom, 34-42. 43500 Tortosa

(4) Ajuntament de Tortosa
Pl. Espanya, 1. 43500 Tortosa

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

1. **RESUM:** El projecte Tàndem és un projecte socioeducatiu que es desenvolupa a la ciutat de Tortosa i que té com a finalitat primera, afavorir la integració social cultural i lingüística i el desenvolupament personal i formatiu d'aquell alumnat de les escoles de Tortosa que presenti dificultats en aquest procés d'integració. El projecte s'anomena Tàndem perquè el nucli d'intervenció (2+2) el formen per una banda, parelles de mentors (alumnat dels Graus d'Educació Infantil i Primària de la Universitat Rovira i Virgili del Campus Terres de l'Ebre i del Cicle Formatiu de Grau Superior d'Integració Social de l' Institut de l'Ebre) i per l'altra, parelles d'alumnes de sisè nivell del cicle superior de les escoles de la ciutat de Tortosa.
2. **ABSTRACT:** Tàndem is a social-educational project in the city of Tortosa. Its main purpose is to promote the social, cultural and linguistic integration and the personal and formative development of newly arrived foreign pupils, in the 6th grade of primary schools in Tortosa. These mentors are students selected from the course in infant and primary teacher education at the Rovira i Virgili University and the upper training cycle in Social Integration at the Ebre secondary school. The Tandem project follows a specific methodology based on service learning which combines learning processes and service to the community.
3. **PARAULES CLAU:** Projecte socioeducatiu, aprenentatge-servei, integració social, lingüística i cultural, servei a la comunitat, relacions interculturals / **KEYWORDS:** Social education project; service-learning; social, linguistic and cultural integration; community-based service-learning; intercultural relations
4. **DESENVOLUPAMENT:**
 - a) **Objectius**
 - Oferir un servei a la comunitat amb la intenció de cobrir necessitats del territori.
 - Establir una xarxa de relacions entre l'alumnat de l'ensenyament dels Grau d'Educació Infantil i Primària del Campus de les Terres de l'Ebre de la URV,

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

alumnat del CFGS d'Integració Social de l'INS de l'Ebre i l'alumnat d'origen estranger de les escoles de la ciutat de Tortosa.

- Oferir una proposta educativa a l'alumnat de l'ensenyament dels Graus d'Educació infantil i Primària del Campus de les Terres de l'Ebre de la URV i a l'alumnat del CFGS d'Integració Social de l'INS de l'Ebre basada en l'Aprenentatge Servei.
- Afavorir la integració social i lingüística de l'alumnat d'origen estranger.
- Ajudar a millorar el rendiment escolar.
- Contribuir a la sensibilització de l'entorn sobre les relacions interculturals, superant prejudicis, estereotips i evitant la discriminació, l'exclusió i la marginació.

b) Descripció del treball

El projecte Tàndem és un projecte compartit. Hi col·laboren tres institucions entre les quals hi ha un definit un conveni de col·laboració:

- L' Ajuntament de Tortosa
- El Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
- La Universitat Rovira i Virgili

Les persones destinatàries del projecte Tàndem són per una banda, l'alumnat de 6è de primària de les escoles de Tortosa, alumnat dels Graus d'Educació Infantil i Primària de la URV del CTE i alumnat del CFGS d'Integració Social de l'INS de l'Ebre.

Per una altra banda, i com tot projecte basat en l'aprenentatge servei, la comunitat on es desenvolupa el projecte, també n'és directament destinatària-beneficiària del servei.

El projecte Tàndem vol contribuir a la formació de l'alumnat dels Graus d'Educació Infantil i Primària de la URV del Campus de les Terres de l'Ebre i del CFGS d'Integració Social de l'Institut de l'Ebre, proporcionant-los-hi un altre recurs formatiu vivencial que els prepari per a la seva futura tasca professional.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

El projecte Tàndem es desenvolupa a partir d'una metodologia específica basada en l'Aprenentatge Servei on es combinen a la vegada processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat. D'aquesta manera, l'alumnat es forma sobre les necessitats reals del seu entorn, amb la finalitat de millorar-lo, reflexionar sobre la pràctica, cercar formes de cooperació i adquirir coneixements i competències. Alhora, els equips tàndem desenvolupen les seves intervencions i activitats específiques a partir d'una metodologia basada en la investigació - acció - participació.

En una primera fase, prèvia al desenvolupament de les activitat concretes, l'alumnat dels Graus d'Educació Infantil i Primària de la URV del CTE i del CFGS d'Integració Social rep una formació específica a l'inici del programa, on se'ls faciliten les eines bàsiques per a la intervenció que hauran de realitzar amb els infants i joves. Alhora, els centres educatius escullen l'alumnat a qui es farà l'acompanyament i es distribueixen en els diferents equips de Tàndem.

Posteriorment, i un cop assignat l'alumnat a cada parella de mentors, aquests es coordinen amb els referents dels centres educatius participants de la ciutat de Tortosa amb la finalitat de detectar les necessitats i d'establir un pla de treball. També es realitza la presentació del projecte al centre educatiu i es concerten les entrevistes amb les famílies, les quals hauran d'autoritzar la participació del seu fill o filla en aquest programa innovador, seguint un protocol establert.

Tot aquest procés estarà dirigit i coordinat per l'equip tècnic del projecte. L'equip mantindrà coordinacions amb els diferents grups que intervenen en el programa, mentors, centres escolars i família, fent el seguiment de tots els equips Tàndem, s'encarregarà de coordinar els equips Tàndem, fer el seguiment i resoldre les possibles incidències que s'originin durant el desenvolupament de les activitats.

Degut a la pròpia essència interdepartamental i interinstitucional del projecte, les actuacions i activitats del projecte estan repartides pels diferents protagonistes, sent la

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

complementarietat del conjunt el que permet l'engranatge per fer girar les rodes del **TÀNDEM**.

➔ El **grup promotor** del projecte Tàndem s'encarrega de: (a) Dissenyar i planificar el projecte, (b) difusió interna i externa del projecte, (c) participar en la formació dels grups de mentors/es, (d) fer el seguiment, l'acompanyament i la coordinació de les actuacions que es desenvolupen, (e) tutoritzar els equips de mentors/es, (f) avaluar i fer la memòria del projecte.

➔ Els **centres educatius d'educació primària** s'ocupen de: (a) Nomenar la persona responsable de fer el seguiment i valoració del projecte i seleccionar l'alumnat susceptible de participar en el projecte, (b) aprovar en el Consell Escolar de Centre la participació en el projecte Tàndem, (c) rebre l'autorització de les famílies i concertar la trobada inicial al centre, per presentar i posar en contacte l'alumnat seleccionat amb el grup de "mentors", coordinats pel responsable de cada centre educatiu i la coordinadora del projecte, (d) facilitar la trobada i l'intercanvi d'informació, així com fer el seguiment de les activitats que desenvolupa l'equip Tàndem, (e) coordinar les activitats del projecte amb el professorat i professionals no docents i participar en l'avaluació del projecte.

➔ **L'INS de l'Ebre i la URV** tenen cura de: (a) Nomenar la persona responsable de fer el seguiment i valoració del projecte i seleccionar l'alumnat que formarà part de l'equip Tàndem, (b) coordinació de la formació de l'alumnat que formarà part de l'equip Tàndem, (c) seguiment i acompanyament de l'alumnat participant.

➔ **Els equips Tàndem** fan: (a) Entrevistes i trobades inicials de presentació amb tots els protagonistes del projecte, (b) disseny del pla de treball i activitats, i elaboració del calendari, horari i programació de les activitats a desenvolupar, (c) desenvolupament de les activitats concretes i dels continguts a treballar.

L'objectiu prioritari de les activitats que es duen a terme és conèixer-se i descobrir junts la ciutat, relacionant-se i creant espais de confiança per a treballar els objectius del projecte, per una banda, per a l'alumnat de primària ha de ser un espai on treballar la igualtat

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

d'oportunitats, tenint molt en compte la part emocional, l'autoestima i el sentiment de pertinença, i per l'altra per a l'alumnat dels graus d'educació i del grau d' Integració Social, ha de ser un espai on poder posar en pràctica els seus coneixements per programar aprenentatges i activitats, per adquirir habilitats comunicatives multimodals, per a passar a ser part activa del procés d'aprenentatge, per a relacionar-se en diferents agents (escola, família, alumne/a, entitats, entorn), per a estar obert a aprendre i a conèixer realitats noves, i sobretot per adquirir habilitats i actituds per a treballar la diversitat tant cultural, econòmica i social, i poder-li donar un enfoc intercultural.

Els motius de les activitats poden ser de diferents temes i àmbits, qualsevol activitat pot ser, a priori, validada pel grup promotor si la justificació s'escau amb els objectius del programa. Es poden treballar els objectius del Tàndem amb un taller de cuina fent mones o amb una passejada a les muralles i Avançades de Sant Joan, en una visita als bombers o amb una excursió per la via verda, amb una activitat de preparació d'una obra de teatre o amb la participació de la gravació d'una lip dub, etc... sempre que la finalitat sigui treballar per la cohesió social i l'empoderament de l'alumnat, tant de primària com les dels graus.

Els recursos humans són l'eix vertebrador del projecte Tàndem i sense aquests no tindria sentit.

Els i les beneficiaris/es del projecte Tàndem és l'alumnat, per una banda, l'alumnat de sisè de Primària, amb aquest es treballa l'autonomia i integració en el seu entorn tot fomentant el coneixement i la participació en les entitats de la ciutat i, per l'altra, l'alumnat del cicle formatiu de grau superior d'Integració Social de l'institut de l'Ebre i l'alumnat dels Graus d'Educació Infantil i Primària del Campus Terres de l'Ebre de la URV, que a la vegada que es formen a nivell curricular, desenvolupen les seves competències tant a nivell social com a nivell professional i personal, prestant un servei a la comunitat des del treball en xarxa de diferents perfils professionals que després en el món laboral han de compartir objectius.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

L'Equip Promotor, està format per: responsable dels Graus d'Educació Infantil i Primària de la URV del Campus de les Terres de l'Ebre; professorat del Cicle Formatiu de Grau Superior d'Integració Social de l'Institut de l'Ebre; la directora de l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic dels Serveis Educatius del Baix Ebre; la coordinadora LIC i tècnica del PEE de Tortosa; i la tècnica de Formació i responsable de l'Espai Obert d'Aprenentatge de l'Ajuntament de Tortosa.

En aquest apartat de recursos es considera molt important el paper dels i de les mestres de les escoles de Primària de la ciutat de Tortosa, que participen en el projecte.

Un dels objectius del projecte, com ja s'ha especificat a l'inici, és fomentar en l'alumnat de Primària la coneixença d'entitats, per afavorir la seva participació, doncs bé, les entitats de la ciutat de Tortosa són per una banda un recurs humà, ja que els seus col·laboradors participen de manera altruista en activitats dissenyades per les parelles Tàndem, i per una altra, són un recurs material, ja que ens faciliten l'accés a les seves instal·lacions i d'aquesta manera alumnat pot conèixer les seves activitats.

En quan als recursos materials, es concreten en material fungible per al desenvolupament de les activitats, ja que no es disposa de gaire pressupost i el que es té és invertit en la formació de les parelles Tàndem. Les instal·lacions del Campus Terres de l'Ebre i de l'INS de l'Ebre són utilitzades per realitzar diferents activitats per part dels usuaris del projecte (reunions de coordinació, espais de treball, ...)

Finalment i com tot projecte basat en l'aprenentatge servei, la comunitat on es desenvolupa el projecte, també n'és directament beneficiària.

c) Resultats i/o conclusions

L'avaluació del projecte Tàndem es fa tenint en compte dos nivells de valoració:

- a. Un nivell on es recullen les valoracions més concretes dels agents participants en el projecte, mitjançant les enquestes: alumnat escoles, alumnat mentor, referents dels centres de primària i famílies.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

- b. Un altre nivell amb la valoració més general del projecte realitzada per l'equip promotor i les diferents institucions que hi col·laboren, mitjançant les sessions de treball periòdiques de l'equip promotor.

Els criteris d'avaluació faciliten les següents conclusions:

- a. Un alt grau d'assoliment dels objectius principals establerts d'entrada.
- b. Un alt grau de satisfacció individual en la participació del projecte.
- c. Un alt grau de transformació i impacte social a partir de les accions realitzades.

Les conclusions a les que s'ha arribat tal vegada s'ha desenvolupat el projecte, i tenint en compte els objectius planificats, són les següents:

Objectiu 1. *Oferir un servei a la comunitat amb la intenció de cobrir necessitats del territori.*

S'ha millorat en l'abordament integral i transversal de les necessitats detectades a la ciutat a partir d'una col·laboració i coordinació efectiva de diferents institucions del territori i amb la implicació, en especial, de la comunitat educativa i de les entitats esportives, socials i culturals.

S'ha millorat i augmentat la participació, en l'accés a recursos i serveis de la ciutat per part d'alumnat de les escoles de la ciutat que fins el moment no hi havia pogut accedir.

O2. *Establir una xarxa de relacions entre l'alumnat de l'ensenyament dels Grau d'Educació Infantil i Primària del Campus de les Terres de l'Ebre de la URV, alumnat del CFGS d'Integració Social de l'INS de l'Ebre i l'alumnat d'origen estranger de les escoles de la ciutat de Tortosa.*

S'han establert relacions positives i de confiança i creació de nous espais de trobada entre l'alumnat mentor i l'alumnat d'origen estranger de les escoles de Tortosa. A un i altre grup els hi ha permès conèixer recursos i serveis de la comunitat que fins ara no coneixien o als quals no hi havien pogut accedir, així com també aprendre a discutir, consensuar, escoltar, ser més responsables amb les seves actuacions, tenir una actitud més participativa i apropar-se a altres realitats culturals.

En alguns casos, també s'han establert bones relacions entre l'alumnat mentor i les famílies.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

03. *Oferir una proposta educativa a l'alumnat de l'ensenyament dels Graus d'Educació infantil i Primària del Campus de les Terres de l'Ebre de la URV i a l'alumnat del CFGS d'Integració Social de l'INS de l'Ebre basada en l'Aprenentatge Servei.*

A través de la realització d'aquest projecte d'APS s'ha donat l'oportunitat a l'alumnat de desenvolupar competències professionals i personals a partir de la participació activa en l'execució del projecte i de la reflexió sobre la mateixa pràctica.

04. *Afavorir la integració social i lingüística de l'alumnat d'origen estranger a l'entorn en que viuen, fora de l'escola i de l'horari lectiu.*

Els infants i joves han reforçat la seva autoestima, confiança i han millorat les seves expectatives de participació social en tenir la oportunitat de conèixer d'una manera privilegiada la ciutat i els recursos que aquesta ofereix a nivell social, esportiu, cultural, lúdic.

L'alumnat ha utilitzat com a llengua de relació el català, més enllà de l'escola i en espais socials on normalment no l'utilitza.

05. *Ajudar a millorar el rendiment escolar.*

Tot i que aquest és un objectiu de difícil valoració a curt termini perquè hi intervenen moltes altres variables, sí que es pot afirmar que la participació en el projecte ha permès a l'alumnat de les escoles ser més autònom en el seu procés d'ensenyament-aprenentatge així com també l'ha ajudat a organitzar i planificar el seu temps en horari no lectiu.

També ha motivat la implicació de les famílies en el procés d'aprenentatge dels seus fills i filles.

06. *Contribuir a la sensibilització de l'entorn sobre les relacions interculturals, superant prejudicis, estereotips i evitant la discriminació, l'exclusió i la marginació.*

El projecte ha creat nous espais d'encontre entre la població autòctona i estrangera, cosa que ha afavorit el coneixement i ha establert noves relacions de confiança entre els agents participants.

Les entitats participants de la ciutat, a través de les persones referents, han tingut molt bona predisposició a col·laborar des d'un primer moment en el projecte i han atès molt bé l'alumnat.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

El projecte Tàndem es realitza des del curs acadèmic 2010-11. Han participat 62 mentors i 109 alumnes de centres educatius. La valoració global de totes les persones, Institucions i Entitats que han participat ha estat molt satisfactòria.

Analitzant les dades de les enquestes es constata que el desenvolupament del projecte Tàndem per part de tots els sectors que intervenen ha permès:

- Conèixer els principis de l'orientació, la mediació i la tutoria en les relacions educatives.
- Interpretar les relacions de gènere, les intergeneracionals, les culturals i les dels diferents estils de vida.
- Interpretar de manera crítica i respectuosa les diferents expressions culturals.
- Col·laborar en la definició, organització i distribució de les tasques del grup.
- Adaptar la seva argumentació als diferents grups i/o situacions preestablertes.
- Integrar les dimensions social, econòmica i ambiental en els treballs i projectes realitzats.
- Localitzar i accedir a la informació de manera eficaç i eficient.
- Reflexionar, revisar i avaluar el procés de gestió de la informació.
- Mostrar respecte pels drets fonamentals i d'igualtat entre homes i dones.
- Actuar des del respecte i promoció dels drets humans i els principis d'accessibilitat universal, d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.
- Mostrar respecte vers els valors propis d'una cultura de la pau i de valors democràtics.

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

Tenint en compte la tipologia dels aprenentatges realitzats referents a la multiculturalitat i la interculturalitat, l'impacte social i educatiu, l'educació i el desenvolupament sostenible, la discriminació i inclusió social, l'educació per la ciutadania, els models antropològics, les tècniques socioculturals, les estructures socials, els models de família i la seva influència en educació, les relacions de gènere i interrelacionals, les habilitats socials, les tècniques de treball intel·lectual, els conceptes bàsics d'educació emocional, i la programació d'activitats educatives i seqüències didàctiques; considerem que els objectius planificats s'han aconseguit ja que s'ha ofertat un servei a la comunitat amb la intenció de cobrir les necessitats del territori, s'ha establert una xarxa de relacions entre l'alumnat dels diferents nivells educatius que ha intervingut, s'ha dissenyat una proposta educativa a l'alumnat basada en l'Aprenentatge Servei, s'ha afavorit la integració social i lingüística, s'ha ajudat a millorar el rendiment escolar, i s'ha contribuït a la sensibilització de l'entorn sobre les relacions interculturals, superant prejudicis, estereotips i evitant la discriminació, l'exclusió i la marginació.

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Bibliografia

- Furco, A. (2002). “Institutionalizing service learning in high education”, *Journal of Public Affairs*, N. 6.
- Marquès i Banqué, M. (2012). “L'aprenentatge servei a la Universitat Rovira i Virgili”, *Temps d'Educació* n.41.
- Martínez, M. (Ed.) (2008). *Aprendizaje servicio y responsabilidad social de las universidades*, Barcelona: MEC y Octaedro.
- Puig i Rovira, J.M. y Palos Rodríguez, J. (2006). “Rasgos pedagógicos del aprendizaje servicio”, *Cuadernos de Pedagogía* núm. 357, Mayo 2006

MODELS FLEXIBLES DE FORMACIÓ: UNA RESPOSTA A LES NECESSITATS ACTUALS

- Universitat Rovira i Virgili (2006). Pla Estratègic de Docència , Tarragona: Publicacions URV.

Webgrafia

- Campus Compact (USA) [<http://www.compact.org/>]
- Canadian Alliance for Community Service-Learning [<http://www.communityservicelearning.ca/en/>]
- Centre Promotor d'Aprenentatge Servei (Barcelona) [<http://www.aprenentatgeservei.org/>]
- Living knowledge - The international Science Shop Network [<http://www.livingknowledge.org/livingknowledge/>]
- Michigan Journal of Community Service Learning (MJCSL) [<http://ginsberg.umich.edu/mjcsl/>]
- Monogràfic 220 educaweb.com (15 de novembre de 2010) [<http://www.educaweb.com/publicaciones/monografico/2010/aprendizaje-servicio/>]
- PAR: Participatory action research [<http://youtu.be/s-SAJPF5xiA>]
- Universitat Rovira i Virgili (2012), Documento marco del Programa de Aprendizaje Servicio (aprobado en Consejo de Gobierno el 23 de febrero de 2012), disponible en [http://www.urv.cat/media/upload//arxius/Aprenentatge%20Servei/Doc_Mar_APS_Cd Govern%20CAST.pdf]